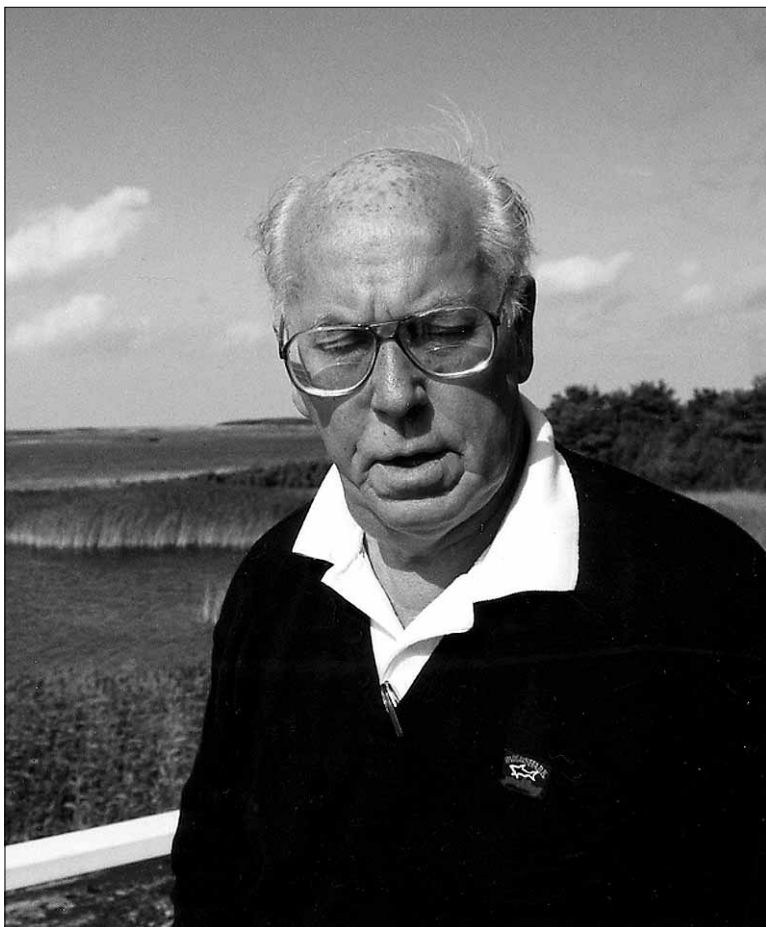

Kuukiri

Nr. 3 (145) Märts 2006

● Kogu Eesti leinas oma presidenti aastatest 1992–2001. Lennart Meri käis üsna sageli Viljandimaal, 1998. aasta septembris näiteks Võrtsjärve ääres.

ELMO RIIGI foto

Puuetega inimeste ühingu

16. märtsil tähistasid Viiratsi Puuetega Inimeste Ühingu liikmed märtsikuu tähtpäevi ja Mariika Kiivikas tutvustas kosmeetikaalaseid uudiseid.

Leinaseisakuga mälestati manalateele lahkunud Eesti Vabariigi presidenti Lennart Merit.

Jaan Goldingu eestvedamisel alustati kooslaulmist. Alustatud kurvema kõlaga meloodiatelt mindi üle rõõmsamatele paladele, mida tingisid särav päike ja meeldiv koosviibimine.

Tehti edaspidise tegevuse plaane. Ühingu on üle 40 aktiivse liikme, kelle soov peetakse arvestada.

Kaarel Kumer,
ühingu aseesimees

„Elulõng” saab kokku 10. aprillil

2. märtsi keskpäeval kogunesid pensionäride klubi „Elulõng” liikmed Uusna külamaja. Koosviibimist alustati leinaseisakuga, et mälestada endist presidenti Lennart Merit.

Kavandati plaane eelolevaks kevadeks ja suveks.

Aprillis kohtutakse vanade tuttavatega Karksi valla Lilli külast ja suvel minnakse ekskursioonile Lätimaale Siguldasse.

Aime Soosalu ja Silvi Jakobsoni organiseeritud laua ümber jätkus juttu paljudel teemadel. Jooksvate küsimuste arutamise järel lepitati kokku, et taas saadakse kokku 10. aprillil.

Kaarel Kumer

Hooldekodul olid külalised

Viiratsi Hoolekandekeskuse asukad tunnevad alati head meelt külaliste üle. Iseseisvuspäeval töid rõõmu Viiratsi Lasteaia lapsed koos lauluõpetaja Aime Reieriga, kes on lapsi juhendanud juba üle kahekümne aasta. Lisaks on see meeldiv naine juhendanud palju aastaid hooldekodu laulukoori.

Tervitusi tõi Rahvaliidu esindaja Enna Lond, kes oli ka kogu ürituse korraldaja.

Mudilased esinesid julgelt nii laulude kui luuletustega Eestimaast, emast ja isast. Hea viisi ja sõnastuse poolest jäi meelde „Supilaul”, milles lapsed osalesid löökriistade ja miniksülofoniga, kasutades tavalist puuhalgu ja lauakestest

löötsa moodi kärstit.

Laste esinemise jäädvustas videokaamerale Maire Paju. Iga esitatud pala sai tugeva aplausi, sest vanurid armastavad lapsi. Kui julge ja esinduslik on meie sirguv noorus, see tõi paljudele pisara silma.

Eakad on Viiratsi Lasteaia lastele nende külakosti eest äärmiselt tänulikud ja ootavad neid alati tagasi.

Enna Londi lõpu- ja tänusõnade järel jagas perenaine Annely Kirs maiustusi. Koosviibimine lõppes ühislaulmisega „Mu isamaa, armas”.

August Leetma,
Viiratsi hooldekeskuse elanik

„Salong-Teater“ käis Tänassilmas

4. märtsil oli Tänassilma rahvamaja saal pilgeni rahvast täis: esines „Salong-Teatri“ estraaditrupp Dajan Ahmetovi juhtimisel. Laval oli estraadikava „Päevapiltnik”.

Etenduse vaheaja tegi eriliseks see, et pakuti teed või kohvi vastavalt soovile.

Kõik palad võeti vastu tormilise aplausiga. Üle pika aja saadi lõputult naerda.

Kaarel Kumer

Tänassilma rahvamajal tuleb juubel

Viljandi–Tartu maantee ääres Tänassilmas asub vana magasiait, milles alates 1926. aastast on kultuurielu edendatud. Selle maja tegevus viljalao ehk magasiaidana lõppes arvatavasti tsariaja lõpul. Pärast sõdu seisis maja tühjana, kuni vald selle Tänassilma Haridusseltsile kasutada andis. Selts ehitas lava isetegevuslaste jaoks ja valmistas saali pingid. Nii sündiski Tänassilma rahvamaja.

Esimese vabariigi ajal sattus haridusselts rahalistesse raskustesse ja vald andis rahvamaja üle Tänassilma Tuletõrje Ühingu, kes hakkas kohe rahvamaja korrastama. Maja kasutasid maanaiste selts, kaitseliit, maanoored, haridusselts ja kool. Suuremate pühade ja tähtpäevade puhul korraldati pidusid, kus muusikat tegi enamasti Tänassilma ja Uusna pillimeestest koosnev Sakala Maleva puhkpilliorkester. Esinemas käisid ka külalistrupid. Et saalis oli 200 istekohta, tuli rahvast kokku nii ümberkaudsetest küladest, kaugematest valdadest kui Viljandist.

1937. aasta kevadel korrastati maja ümbrus. Sissesõidutee äärde istutati pärnad, mille andis Tusti metskond tasuta, spordiplatsi ümber ehitati aed ja krunt piirati hekiga. Tuletõrjeühingul oli plaanis ka juurdeehitus, mille tarbeks oli rahagi kogutud, ent nõukogude võimu saabudes võeti kõik hoised üle ja kavatsus ei saanud teoks.

Tasapisi soikus ka kultuurielu, kuni 1989. aastal tulid rahvamajja tööle Krista ja Silver Sild. Nende eestvedamisel hakati maja remontima ja tegevust alustasid huviringid.

2000. aasta mais sai rahvamaja juhatajaks Pille Sihver. Olemasolevad ringid jätkasid tegevust ja lisandus uusi.

Praegu saavad rahvamaja huviringides vaba aega veeta igas eas inimesed. Tegutsevad lastering, eakate ajaviiteklubi, rahvatantsurühm, näitering ja vokaalansambel. Tegevustest võtab osa 65 inimest. Aasta läbi korraldatakse üritusi seoses pühade ja tähtpäevadega, samas käiakse ka palju esinemas väljaspool

rahvamaja.

Tänu vallavalitsuse ja valla külavanimete kogu toetusele on maja saanud järjest ilusamaks ja mugavamaks. Külavanimete kogu seisis selle eest, et eelmise aasta lõpuks sai rahvamajale uus katus ja sel aastal loodetakse renoveerida tagaruumid. Talgute korras on korda tehtud rahvamaja jõepoolne külg, kuhu on plaanis ehitada laululava ja tantsuplats. Koht oma maalilisusega sobib hästi nii kohalike kui maakondlike väliürituste pidamiseks.

Plaan on välja ehitada rahvamaja teine korrus, et kohalikud noored saaksid koos käia. Mõtteid ja plaane on palju, aga iga asi tuleb omal ajal.

21. mail tähistab Tänassilma rahvamaja 80. sünnipäeva. Kavas on rahvamaja isetegevuslaste etteasted, külalisesinejad ja näitus rahvamaja ajaloo ja tänapäevast. Üht-teist on plaanis veel, aga seda saab kogeda juba kohapeal.

Merike Moks,
Tänassilma rahvamaja ringijuh

Ihnsuse etalonist ja mustast tükust

Riigikogu valimised ootavad meid ees juba järgmisel aastal märtsi alguses. Vahepeal on aiainimeste jaoks tormiline kevad, on suvepuhkused ja aastavahetuse möll – kõik see viitab, et lõpuspurt tuleb äge. Mõtlen 2007. aasta jaanuari ja veebruari. Ja siis tulevad uued, MEIE ENDI VALITUD mehed ja naised, kes hakkavad tegema uut poliitikat.

“Mis asi see poliitika on?” küsis minul esimest klassi lõpetav lapsepõnn, tragi klutt.

“Kas sa sääse riista oled näinud?” küsisin vastu.

“Ei ole.”

“Vaata, poliitika, see on veel peenem värk kui sääse riist.”

Ma võinuksin talle asja seletada ka teisiti: me oleme jälle jõudnud viieaastase tsükliga korduva parlamentaarse

totalitarismi lävele. Näiliselt küll rahvaesindus, aga seda ainult valimishetkel, ülejäänud aja aga egoismina paisuva mandaadiga ahne ja kontrollimatu kambake. Sellest aga poleks põnn aru saanud, ta ju alles väike. Sellest ei saa ka enam valijaid aru.

Valimistel oleme jälle Järvamaaga paaris. Seekord (jälle, ei mäletagi!) on meil tervelt 9 mandaati. Kes kandideerivad? Eks ikka vanad tegijad, sest riigipirukas on rasvane. Kindla peale kandideerivad Seeder, Aab ja muidugi Allik, hall kardinal läbi aegade. Ehk üritavad siin ka Atonen ja Rahumägi. Kui Helmen Kütt üritab, on tal häid šansse.

Aga meie? Kelle poolt olla?

Lauljate, joonistajate ja muidu naljameeste asemel toetaksin mina majandusmehi ja uusi nägusid. Teda ei tunta?

Ja mis siis – hakatakse tundma! Selline must hobune, keda toetaksin, võiks olla Teet Soorm, “Ekseko” ja “Talleggi” boss. Kas ta üldse kandideerib? Ärge minult küll küsige, ta pole Keskerakonna mees. Ja üldse oli see ainult näide.

Aga Leemet Lõo, volikogu esimees? Leemet vääriski teistki medalit, sest paremat demagoogi välja ei mõtle. Lõo on mõista püüdev, ta pole hoopiski rumal, tal oleks häid šansse, kui AHNUS teda upakile ei ajaks.

Mati Leemet on kõrvutatav Jaak Allikuga: mitte esiplaanil olija, vaid seljata-gune niiditõmbaja. Oma häält ma neile kummalegi ei annaks.

Armas rahvas, aasta on lühike aeg. Pildil olid ei tarvitse pahad poisid olla, aga Must Hobune on põnevam.

Vello Lattik

“Ekseko” farmides kasvas mullu 100 000 siga

Eesti Vabariigi põllumajandus oli eelmise kümnendi keskpaigaks põllumajandusreformi käigus suuremalt jaolt hävitatud. 1 000 000 seast oli vabariiki jäänud vähem kui 250 000 ja 350 000 veisest vähem 100 000. Suurtest sealihakombinaatidest tegutses ainsana Viiratsi vallas paiknev “Ekseko”.

Aktsiaselts “Ekseko” on suurim sea- kasvatuseettevõtte Balti riikides ja põhjamaades. 2005. aasta lõpuks kasvas firma farmides üle Eesti 100 000 siga. Aktsiaseltsi omanduses on üle 1200 hektari põllumaad. Tegemist on areneva ettevõttega.

Algus

Eksperimentaalse Sealihatootmiskombinaadi (EKSEKO) algusaastaks võib pidada 1973. aastat, mil vastvalminud sigalakompleksi esimesse hoonesse toodi sead. Sel ajal kuulus sealihakombinaat J. Gagarini nimelise Näidissovhoostehnikumi koosseisu.

Põllumajandusreformi käigus erastati seakombinaadi vara peamiselt oma töötajatest moodustatud aktsiaseltsile “Ekseko”. 1996. aasta lõpul müüs raske finants-majanduslikus seisundis olev “Ekseko” enamusaaktsiad tänasele aktsiaseltsile ja sellest ajast kuulub firma Rakvere Lihakombinaat Grupi ettevõtete koosseisu. “Eksekot” ostes oli lihakombinaadi eesmärk tagada tapamajale tooraine.

Täna võib öelda, et aktsiaselts “Ekseko” on muutunud kõrge kvaliteedi ja madala omahinnaga sealihatootmise strateegiliseks toormebaasiks. Aktsiaseltsile “Rakvere Lihakombinaat” kuulub 100 protsenti “Ekseko” aktsiastest.

Sigu nuumavad lepingulised farmid

Lisaks Rakvere tapamajja müüdavatele nuumsigadele on teine oluline tooteliin lepingu järgi nuumafarmidele antavad põrsad. Välja on arendatud kaks süsteemi – nuumsigade kasvatus pearaha baasil ja ostu-müügipõrsanuumseakasvatus.

Pearaha baasil tegutsev lepingupartner saab “Ekseko” bilansis olevad põrsad nuumale ning talle makstakse iga kasvatatud sea eest pearaha. Koostööpartner

ei pea muretsema sööda ja liha hinna kõikumiste pärast, sest söödakulud katub “Ekseko” ning sead tuuakse ja viiakse tapale tootmisplaani kohaselt. Partner saab pühenduda vaid efektiivsele sigade kasvatamisele.

Ostu-müügipõrsa-uumikuliini kasutamisel ostab lepingupartner “Ekseko” 25-kilose põrsa ja realiseerib selle tapaküpse nuumseana Rakvere Lihakombinaadi tapamajja. Kõik kulud on lepingupartneri enda juhtida ja tulu ehk nuumsigade müügi hind sõltub maailmaturu hinnast.

25-kiloste põrsaste müügi projekt sai alguse 1999. aastal, kui Rakvere Lihakombinaat vajab ebaefektiivselt toimivale tapamajale suuremat koormust. Tegemist on kolmepoolse lepinguga: “Ekseko”, lepinguline nuumseakasvataja ja Rakvere kombinaat.

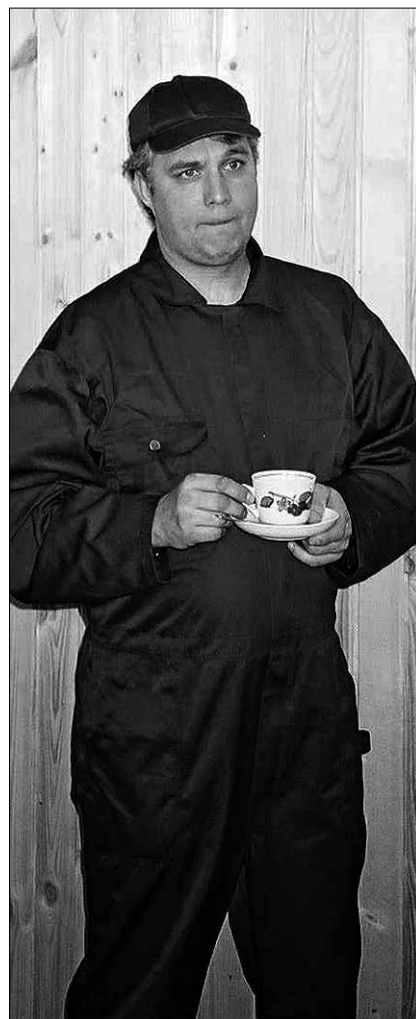
Lepingupartner saab “Eksekolt 25–30-kilosed põrsad, kelle koostööpartner nuumab 110 kilo raskuseks ja müüb Rakvere tapamajja. Süsteemi aluseks on pikaajaliselt ette kokku lepitud põrsa ja nuumsea tapakaalukilogrammi hind.

Peale “Ekseko” müüvad koostööpartneritele põrsaid ka osahingud “Nurkse Seafarm” (16 000 põrsast aastas) ja “Põlva Peekon” (Kärstna farmidest 12 000 põrsast aastas ja Tsoorust 60 000 põrsast aastas).

Põrsaste nuumamine on hea äri, kui seda teevad oskajad. Seaäri ei saa aga alustada päris nullist, ikka peavad endal olema tootmismaa koos hoonetega ja algkapital ning hea tahe end teostada.

Praegu töötab kõigis põrsaprojektifarmides ligikaudu kaheksakümmend inimest. Kaudselt on projektiga hõlmatud palju transpordi-, ehitus-, tehnoloogia-, söödalisandite ja veterinaarravimite müügi- ja söödatootmisfirmasid.

Tänaväärne on ka see, et nende projektide piires on uuesti elu sisse puhutud paljudele farmidele, mis üheksakümnendate aastate alguses tühjaks jäid ja olid määratud lagunemisele.

● Teet Soorm

Tänavu nuumatakse 225 000 siga

2005. aastal andis “Ekseko” koos lepinguliste nuumseakasvatajatega Rakvere tapamajja rohkem kui 200 000 nuumsigna. Tänavuse aasta eelarveline müük on 225 000 nuumsigna.

“Eksekos” pööratakse suurt rõhku keskkonnamõjude ohjele ja keskkonnanahoidlikule ressursikasutusele. Ümberkaudsetele maaharijatele ja lepinguliste nuumseakasvatajaile osutatakse vedelsõnniku laotamise teenust. Söödatootmises kasutatav teravili ostetakse kohalike tootjatelt ja pikaajalistelt lepingupartneritelt.

“Ekseko” juurutas Eesti põllumajandusettevõtetest esimesena keskkonna kvaliteedijuhtimissüsteemi EN ISO 14000: 1996, EN ISO 9001: 2000 ja töötavishoiu- ja tööohutuse juhtimissüsteemi OHSAS 18001: 1999. Juhtimissüsteemid on heaks kiitnud Lloyd’s Register Quality Assurance Limited, kinnituseks on “Ekseko” saanud seda tõendavad sertifikaadid.

Teet Soorm,

aktsiaseltsi “Ekseko” juhatuse esimees

● 27. veebruaril tähistas TänaSSsilma rahvamaja vastlapäeva. Nii väikesed kui suured võtsid osa mitmesugustest võistlustest.

PILLE SIHVERI foto

Sõnumeid

Iseseisvuspäev valla keskasulas

24. veebruaril kogunes Viiratsisse, valla keskasula algkooli aulasse hulk rahvast, et üheskoos tähistada iseseisvuspäeva. Selleks oli käima pandud buss, mis sõidutas soovijad kohale ja tagasi.

Pidupäevatervitusega pöördus rahva poole vallavanem Väino Luik.

Olustiku muutis pidulikuks „Estonia“ solistide kontsertetendus „Valutanud meeli“. Etenduse juht Ülo Matesen tutvustas esinejaid. Kölasid muusikalised palad tuntud operetidest ja muusikalidest. Mozarti-aasta puhul oli kavas katkend teosest „Don Giovanni“ Marika Köstneri ja Ülo Mateseni esituses.

Kontserdi vaheajal pakkusid rahvamaja töötajad Lee Lipp ja Maire Paju teed, kohvi ja küpssetisi.

Kaarel Kumer

Puuetega inimesed õpivad

12. detsembril käivitus projekti „Hapeco“ abil Viiratsi vallas puuetega inimeste tööhõivealane koolitusprogramm. Selle eesotsas on külvavanemate kogu eesotsas Kalle Riitmuruga.

Esimesel kokkusaamisel Kõrgemäe turismitalus oldi ujedad ja kõhklevad. Nüüdseks on õppused koos vaheaegadega kestnud kolm kuud ning omandatud arvuti kasutamise algetadmisi,

tutvutud seadustega ja parandatud suhtlemisoskust.

5. ja 6. märtsil kohtuti Pühajärve Puhkekeskuses Türi valla samalaadse õppegrupiga. Loenguid pidasid professor Jaan Leetsar Eesti Maaülikoolist, Urve Stroom Järvamaa Töökaitseinspeksioonist ja eraettevõtja-koolitaja Silva Anspol.

Õppustel veedetud aja jooksul on märgatavalt muutunud omavaheline läbisaamine ja suhtlemine. Inimesed on muutunud julgemaks ja aktiivsemaks ning julgevad oma mõtteid välja öelda.

Kaarel Kumer

Uusnas tähistati vastlapäeva

26. veebruari ennelõunal kogunesid uusnalased külamaja juurde, et koos tähistada vastlapäeva. Koos siirduti Aia tänava tagusele mäele, kus osa rahvast juba ootas.

Mäest tuisati alla suuskadel, kelkudel ja kiletükkidel. Külvavanem Lea Peips oli liulaskmiseks muretsenud kiletendi, millel sai hulgakesi alla lasta. Lumetolm oli kogu aeg üleval, sest laskujaid oli palju ja möllu ülearugi.

Pärast suunduti tagasi külamajja. Teatevõistluseks koostati suvalised võistkonnad. Esmalt tuli liikuda rõngaga, sealt läbi pugedes, siis herneid pudelisse toppida, pall korvi läkitada ja puzzle kokku panna. Võistluse viimane ala oli tooli alt pugemine.

Järgnesid vastlateemaline viktoriin ja maitsev herne-supp, mille olid valmistanud külamaja haldjad. Kostitadi

vastlakukli, tee ja kohviga. Muhelust pakkusid Vastlaeit Ulve Kannimäe ja Vastlataat Ilme Künnap.

Kaarel Kumer

Algati detailplaneeringud

13. detsembril algatas Viiratsi Vallavalitsus korraldusega nr. 393 detailplaneeringu Viiratsi alevikus Keskuse kinnistu osale lasteaiakrundi moodustamiseks ning sellele ehitusõguse määramiseks.

Vallavalitsus algatas 17. jaanuaril korraldusega nr. 10 detailplaneeringu Viiratsi alevikus Sakala 3B maa-ala ja selle ehitusõiguse määramiseks.

Vallavalitsus algatas 21. veebruaril korraldusega nr. 53 detailplaneeringu Vardja külas Olli kinnistu kruntideks jagamiseks ja ehitusõiguse määramiseks.

Vallavalitsus kehtestas 7. märtsil korraldusega nr. 73 detailplaneeringu Valma külas Järveveere kinnistu kruntide moodustamiseks ja ehitusõiguse määramiseks.

Krista Pääsik, maakorraldaja

● Lindude kevadränne on alanud.

PEETER ARRO foto

KONKURSS “VÖRTSJÄRVE PIIRKONNA SUVENIIR 2006–2007”

Konkursi korraldab Võrtsjärve Sihtasutus. Selle eesmärk on muuta piirkond turistidele suveniiride abil meeldejäävaks ja pakkuda kohalikele võimalust kaasa lüüa piirkonna arendamises.

Tingimused

Sellel võivad osaleda kõik füüsilised ja juriidilised isikud, välja arvatud hindamiskomisjoni liikmed. Mitu isikut võivad esitada ka ühise töö. Oodatakse suveniire ja nende ideid, mis tutvustaksid Võrtsjärve piirkonna kultuuri- ja looduspärandit, oleksid meeldejäävad ja huvitavad ning väikestes kogustes toodetavad.

Konkursile tuleb esitada töö kohta eestikeelsed materjalid, sealhulgas valmis-töö või töö joonis või foto ühes eksemplar; töö kirjeldus (info töö tehnoloogia ja materjalide kohta ja mäрге, kas töö on uus, olemasolev või tootmises); töö omahinna maksumuse kalkulatsioon ja tööga seotud lugu või legend.

Preemia saanud konkursitööde autoritele jäävad isiklikud õigused. Autori varalised õigused lähevad preemia väljamaksmise järel Võrtsjärve Sihtasutusele, mille kohta viimane sõlmib autoriga lepingu. Esitatud töid ei tagastata. Kui konkursi korraldaja soovib tagastamata ideekavandeid kasutada, tehakse seda kokkuleppel autoriga.

Töid oodatakse 31. aprillini

Konkursi tingimused on kättesaadavad Võrtsjärve Sihtasutuse kodulehel ja kõikides Võrtsjärve ümbruse vallavalitsustes. Lisainformatsiooni konkursi tingimuste kohta on võimalik saada telefonidel 527 5630 ja e-maili aadressil silvia@vortsjarv.ee.

Tööde esitamise lõpptähtaeg on kell 16 31. aprillil 2006. Töid võtab vastu ja registreerib märgusõna järgi Rannu Vallavalitsuse sekretär aadressil Vallapalu küla, 61101 Rannu, Tartumaa tööpäeval kell 8–16.

Töö ja selle juurde kuuluvad materjalid peavad olema kinnises pakendis, millel on kiri “Võrtsjärve piirkonna suveniir

2006–2007” ja märgusõna. Pakendis peavad eraldi kinnises ümbrikus olema soovivaldus koos autori nime, aadressi ja teiste kontaktandmetega ning nõusolek konkursi tingimustega.

Hindamine

Töid hindab kuni 7-liikmeline komisjon, mis koosneb võimalusel kutselistest kunstnikest ning valdade ja ettevõtjate esindajatelt. Hindamisel võetakse aluseks seotust piirkonna ajaloo, kultuuri, looduse, traditsioonide ja legendidega; isikupärasust ja originaalsust; praktilist väärtust, kvaliteeti, tiražeerimise võimalust ja hinda.

Esimeses etapis valib komisjon välja kümme tööd, mis vastavad kõige enam konkursi tingimustele. (Vastavate tööde esitajatel on ainulaadne võimalus oma tooteid eksponeerida ja müüa varsti valmivas Võrtsjärve järve muuseumis.) Teises etapis valib komisjon välja kolm auhinnalist tööd.

Tunnustamine ja auhinnad

Auhinnatutel on õigus kasutada oma tööde reklaamis märges “Võrtsjärve ametlik suveniir 2006–2007”.

Esikoha võitja saab 5000, teise koha võitja 3000 krooni ja kolmanda koha võitja 1000 krooni. Konkursi korraldajal on hindamiskomisjoni ettepaneku korral õigus jätta auhinnad välja andmata või auhinnarahasid ümber jagada või vähendada. Samuti on korraldajal õigus lisaks auhinnalistele kohtadele anda ergutuspreemiaid 1500 krooni väärtuses. (Auhinna- ja ergutuspreemiafond sisaldab kõiki vabariigi seadustega ettenähtud makse.)

Konkursi tulemused selgitatakse 4. mail Võrtsjärve Keskuses, mis asub Vehendi külas, ja avaldatakse Võrtsjärve Sihtasutuse koduleheküljel nädala jooksul pärast tulemuste selgumist. Võitjatele saadetakse kirjalik teade.

Silvia Varik,
Võrtsjärve Sihtasutuse
turismikorraldaja

Raamatute kaudu looduseni

Leelo Tungal, „Hernetont Hernestiine“

Väikesele lugejale on kirjanik Leelo Tungal kirjutanud loo sellest, kuidas teha oma peenarde kaitseks heasüdamlikku hernetonti.

Hernetondil oli palju sõpru, kelle abile toetudes kuulutati ta Teenelise Hirmutise ordeni omanikuks. Mõnusa jutu sees tehakse noorele lugejale selgeks nii mõnegi linnu tähtsus. Raamatu illustreerija Ülle Meistri piltide kaudu saab ülevaate tähtsamatest Eestis elavates linnuliikidest. Lapsevanematele on raamatus mitmeid muigama ajavaid märksõnu.

Esimeste kevadekuulutajate hulgas tervitavad meid toas mõne aknaprao vahel tukkunud lepatriinud. Nendest ja paljude erinevate loomade eluviisidest jutustab tuntud zooloog Aleksei Turovski raamatus “Sipelgast vaalani”, mis on autori illustreeritud.

Veel teinegi Tallinna loomaaiaiga seotud autor on Sandor Stern, kes on kirjutanud “Sandori loomalood”. Need on mõnusad juhtumised loomaaia loomadega. Autor on pühendanud oma raamatu venna Karoly Sterni (kunagine loomaaia juht) mälestusele.

Aita Härm

Kas teate, et...?

Kas teate, et lemmikloomadel on täheldatud võimet ette aimata telefoni helisemist?

Kas olete täheldanud loomadel huumorimeelt? Zooloog professor Miriam Rotschildi lemmikharakas lõbustas ennast sellega, et matkis prääksuivad parte, mille peale professori koerad alati välja tormasid asjatus lootuses leida mõnda lindu.

Kas teadsite, et mitte ainult loomad, vaid ka üks lind, uniöösorr, jääb talveunne?

Kas teadsite, et lindudel on oma laadne parlament, mis otsustab liigikaaslase saatuse üle?

Nendest ja veel paljudest muudest üleloomulikuna tunduvatest loomade võimetest räägib doktor Karl P. N. Shukeri raamat “Loomade varjatud võimed”.

Tuntud zooloogi Aleksei Turovski muhedatest loomapajutustest valik “Sipelgast vaalani” on jõudnud kaante vahele. Sealt saab vastuse küsimustele, mis värvi on elevantid tegelikult, mida pesukaru peseb ja miks surid välja mammutid.

Eri rahvaste jumalad võisid olla kurjad, targad, jubedad või kaunid, väarikad või kelmikad tembutajad. Avastamisrõõmu tuntud ja vähetuntud jumalatest piirkondade ja kultuuride lõikes pakub Eric Chaline “Jumalate raamat”.

Kai Oidermaa

Teekäija on teel mälestustemaale

(Algus veebruari „Kuukirjas“)

Klassivend Kalju pakkus välja laulda „Noorus on ilus aeg, noorus ei tule iial tagasi!“ Õilme ema aga soovitas midagi erapooletumat. Kuna oli maikuu ja linulaulu aeg, siis peeti sobilikuks laulda „Õrna ööbikut“.

Kella kümne ajal õhtul sammus kõik see mees, 15 laululindu, koolimaja poole. Tort oli tehtud igavene pirakas, nii et poistel andis kanda. Kõigil tüdrukutel olid käes nartsissioied. Aken avanes ja liigutatud üllatunud hällilaps lausub: „Küll on mulle palju ehalisi tulnud!“

Meid kutsuti tuppa, pakuti morssi ja torti, millest me enamuse ka ära söime. Laulsime toleaegeid rahva hulgas populaarseid laule. Alles südaööl tüürisime kodu poole.

Suvel toimusid meil tihti laupäeviti tantsuõhtud nõndanimetatud suveaias. See oli laudpõrandaga lava mõisapargis. Seal olime Virvega igal laupäeval kohal kui aamen kirikus. Üks vanem mees mängis tantsuks akordioni. Ta ise tavatsetes „Saaremaa valssi“ kaasa laulda. See oli ühtlasi lõpulugu.

Pärast tantsu sõidutasid poisid tüdrukud oma jalgratastel koju. Neil tantsuõhtuil käis noori koos isegi kümne kilomeetri tagant.

Olime jõudnud ikka, kus külaelu meid huvitas. Külmutikesed teadsid kõike. Neilt sai värskeid sõnumeid selle kohta, kes kellega käib, kes üle aisa lööb, kes kavatsevad lahku minna, kes titte ootab ja kellelt ning kes kellele peksa andis ja miks.

Kuna Virve ema käis kolhoosi kontoris tööl, siis oli tal avar ülevaade kaastöötajate siivutustest. Üldiselt olid need küll saladused, mida kõik teadsid, aga millest avalikult ei räägitud. Veel praegugi ajab mõnusalt kõkutama üks intsident saunapeoga.

Oli laupäeva õhtu ja mina Virve pool külas. Helises telefon ja närviline naisehää küsis: „Kus teil seal saunapidu peetakse?“

Virve haistis kohe põnevust ja vastas: „Minu teada on täna mitmel pool saun ja hea õlu. Milline neist kõige rohkem peo moodi on, kes seda teab.“

Vahepeal tuli Virve isa tuppa ja hoiautas: kui keegi küsib, kus saunapidu on, siis ütleksime, et ei tea midagi.

Nüüd hakkas meid tõsiselt huvitama, kus pidu peetakse.

Tunni aja pärast helistati uuesti ja Virve nimetas paar suvalist kohta, kus ta teadis saunahju küdevat.

Peagi levis kumu, et võõraid naisi täis „Ziguli“ otsib küla peal mehi taga. Mees-paharetid, saanud teada, et naistel hais ninas, panid saunast poolalasti võssa jooksu. Kohalikud naised jäeti üksi sauna. Kes nüüd targemaks sai, kes mitte, jumal seda teab, sest jäljed ju olid, aga kurjategijaid mitte.

„Virve, mis on saanud meie heasüdamlikust liberaalsest apteekrist?“

„Oi, Meeri on juba kümme aastat surnud.“

Tema osakas alati meeste hingehädasid lonksu piiritusega leevendada, pealegi ilma rahata. Kurjad keeled rääkisid küll, et ta pakkus muud teenust ka, aga sellest vaikib ajalugu.

Kuidagi ei saa meenutamata jätta meie kolhoosi esimeest, kes oli tõeline naistekütt. Kuidas nüüd võtta, kas parajalt noor või parajalt vana, pikka kasvu, kõrgharidusega, elegantse välimusega, hea laulumees, suur organiseerija ja rahvamees – temas oli kõike ülivõrdes. Naised teda hoidsid ja samas ka siunasid, sest ta oli „mustermees“, sealjuures kahe piltilusa kaksikust tütre isa.

Naine oli tal salapärase olemisega krahvinnalik olevus, kes meie teada peale klaverimängu midagi muud ei osanudki. Ellinor olevat olnud konservatooriumi haridusega. Mehe tempudest kuulda saades ta ainult muianud, näol monalisalik naeratus. Hardi ise ütles, et naine on talle sama, mis esindusülikond pidulikel juhtudel: moodne, alati puhas ja korrektne.

Kahju, et surm ei lubanud tal oma 50. sünnipäevanigi jõuda. Oli liiklusõnnetus, kus ta ise polnud süüdlane. Peeti metsikult suured ja võimsad matused kolhoosi kulul.

Meenutades oli saabunud juba sügav õhtu. Lubasime järgmisel päeval ümbrusele tiiru peale teha.

Mind äratas mõnus kohvilõhn. Penaine palus hommikulauda. Virve pakkus välja minna nende autoga minvikuga kohtuma. Otsustasin siiski jalutamise kasuks, et oleks rohkem aega nähtud seedida.

Kahju oli sellest, et miski polnud enam endine: mahajäetud koolimaja, kunagine mõisahooned – need olid kaduvuse tummad tunnistajad. Ükski rikkur polnud seda veel enda jaoks avastanud. Kuusehekkigi koolimaja ümber polnud enam teab mis ajast püगतud, nii võisid puud omatahtsi pilvepiirile pürgida.

Meenus algkoolipäevade klassijuhataja, kelle vastu oli saatust meie arusaamist mööda väga karm. Külas räägiti, et ta jäi neitsi Maarja moodi käima peale. Keegi ei teadnud tal ühtki kavaleri olevat, isegi kõiketeadjad külmutid mitte. Kui „pahandus“ juba välja paistma hakkas, kutsuti süüdlane haridusosakonda aru andma. Talle öeldi õpetajakoht amoraalse käitumise pärast üles ja soovitati kuskile kaugemale rajooni tööle minna, näiteks Kohtla-Järvele. Meie ei saanud aru, miks sinna. Kas see on amoraalne rajoon või võivad seal töötada ainult amoraalsed õpetajad?

Ega meil üldse nende klassijuhatajatega vedanud, sest pärast eelmainitud tuli vanatüdrukust preili Kägu. Tema ei saanud kuigi kaua olla, kui avastati, et on usklik ja eriti ohtlik frukt lastele; ta jätvat pleki kogu koolile.

Märkamatu olime jõudnud niini-

metatud endise kulaku ja külakurnaja maadele. See ilus häärber oli kooli ajal kolhoosi kontor ja agronoomi korter. Tühjana seisvat ta sellepärast, et ahjud olevat lagunenu, hoone ise suur ja kapitaalremont ei tasuvat ära.

Ema jutut järgi teadsin, et see oli olnud ümbruskonna ilusaim kodu. 1941. aastal küüditati pere kolme väikse lapsega Siberisse, sest peremees oli kuulunud Kaitseliitu ja talu oli liialt suur. Kõik nad jäid Siberi mulda. Erastamise hulluse ajal vahetasid sugulased maa ja maja EVP-deks ja müüsid metsa maha.

Edasi minnes ei tundunudki sinne elu enam nii trööstitu, sest ettevõtlikumad inimesed olid kas oma või siis sugulase elamise linnameestele suvilaks müünud. Tahtjaid näis leiduvat, sest kolm talu järjest olid saanud uue väljanägemise ja otstarbe. Neile lisandus veel kolm uhiuut palkmaja, nagu praegune suurmood nõuab. Ega linn ju kuigi kaugel ole, et maal ei jõuaks suvilat pidada.

Teel trehvasime ka kooliõde Heljut, kes astus autolavka poole. Tema soovitas minna surnuaiast läbi, kus kohtuksime paljude mälestustega.

Esialgu ühinesime Heljuga. Et kohaliku kaupluse ruumid ei vastanud euro-nõuetele, oli elanikkond sunnitud kasutama autolavka teenuseid. Lootsime siin kohata vanu tuttavaid. Kaks vanahärrat olid juba platsis, üks neist toetus kepile. Seirasin neid pilguga, aga ei tundnud, või miks peaksingi. Helju oli aktiivsem pool, öeldes: „Kalju ja Ants, tõin teile vana tuttava näha, mõistatage ära!“

Kalju arvas, et midagi nagu koidab. „Ega sa äkki Teisi ole?“

Mind olevat reetnud mu õnnetu lend sõna „onju“, sest olime enne Heljuga vahetanud omavahel mõned laused. Kaljul oli terav kõrv, püüdis selle kinni. Kooliajal narris ta mind selle värdsõna pärast. Küllap sumpatiseerisimegi tol ajal teineteisele. Koolist koju minnes aitas ta tihti mu koolikotti, tol ajal portfelli kanda. Kevadisel kooliteel murdis ta mulle ikka õitsvaid toomeoksi, öeldes: „Kingin sulle roose.“ Kui ilus loksus juustega poiss ta oli!

Näha nüüd kiilaspäist lonkavat, kepi abil kõndivat habetunud nooruse karikatuuri oli mulle šokk. Minu mälus säilis ta surmani galantse kavalerina. Miks oli vaja seda mälupeletisult julmalt purustada? Oma kepikõndi põhjendas vanahärra sellega, et on põlveoperatsiooni ootel juba poolteist aastat.

Ants oli kogu kooliaja üks suur loru olnud, temast polnud mul ei sooja ega külma, milline ta välja näeb.

Saabusid veel Maia ja Lehte. Maia äratundmisega mul raskusi polnud, sest ta oli sünnist saati vigase silmaga ja kandis selle varjamiseks prille. Hea huumorimeelega juba koolipõlvest, hüüatas ta rõõmsalt: „Poisid ja tüdrukud parimais aastais, ma ei teadnudki, et täna toimub

klassi kokkutulek. Kohal on nii priimused kui „Kamtsatka“.

Lehte naeris nii nakatavalt, et kogu ta sajakilogrammiline korpus üles-alla öötus. Milline saatuse ironia! Koolis kutsusime Lehtet mannekeeniks: ta oli siis piitspeenike ja ilusa näolapiga.

Saime vahetada veel teavet selle kohta, palju kellelgi on lapsi ja lapselapsi, kui kaubabuss saabus. Lahkusime Virvega seltskonnast ilma ostusoovitada, sest Virvel hoolitseb toidupoolise eest minia, kes käib autoga linnas tööl.

Ise tahtsin jõuda õhtusele bussile, enne aga pidime ära käima surnuaial. Osa meieaegsetest oli jõudnud juba sinna puhkama minna. Et Virvel oli kõigist lahkunuist ülevaade olemas, siis oli tal kaasas paras ports teeküünlaid. Minu vanemate haudu siin polnud, küll aga oli puhkepaik Virve vanematel ja lastehalvatusse surnud vennal.

Kooliajal kartsite pimedas seda surnuaia-äärset teelõiku, mis oli üks osa meie kooliteest. Ükskord hirmutas seal meid Rein, kes mängis surnuaia müüri taga kolli ja tegi õudset häält. Tüdrukud kitusid Reinu isale ära ja poiss sai hea keretäie, sest surnuaed on püha paik, kus ei tehta lollusi.

(Järgneb)

Kai ja kassike Katu

Kai: “No, Katuke, ole ikka! Sa muidu tark kass, oskad lingile hüpatas ukse lahti hüpata, kuid, kiisuke, saa aru, et praegu pole suveaeg, mil aknad-ukseed võivad pärani lahti olla, on külm, lased sooja välja. Aga sina – iga veidikese aja takka ikka uks jälle lahti ja välja, mina panen ukse kinni, kuid varsti miugud jälle sisselaskmist. Ja peale selle oled sa täielik luuser ja muidusööja, kasu pole sust miskit. Häbene ometi, teised kassid püüavad hiiri, kuid sina muudkui sisse-välja või tukud õndsalt toolil. Häbi-häbi!”

Kassike Katu kuuleb vaikselt Kaie manitsust, suurtes rohelistes silmades mustad pupillid kui herneterad lahti, sabaots teeb vasakule-paremale vinka-vonka nagu kassike poleks millegagi rahul ja tahaks vastu vaielda.

On talvine kesköö, inimesed magavad, loomad magavad, kuu heidab läbi madala talutoa akna valgust tuppa. Kai tunneb läbi une, kuidas teda katvat tekki tasakesi kriibitakse. Ärkab, paneb öölambi põlema. Näeb: kassike Katu tema voodis, hiir hambus, vaatab uhkelt Kaiele otsa. Kai: “No ma näen küll, et sa hiiri püüad, hüppa nüüd maha ja lase mind magada, olen nii väsinud!”

Seinakella suur osuti Kaie toas on teinud paar tiiru, ka väiksem on paari kriipsu võrra edasi liikunud. Siis jälle kraabitakse Kaie tekki. Lugu kordub, teine hiir!

See lugu pole väljamõeldud, see on tõsi mis tõsi, selle rääkis mulle mu tütar Kai ise, kui ta viimati Tallinnas konverentsil käis.

Ära ikka süüdistate teist, kui sa ise midagi ei tea!

Hellar Oiderma

Viiratsi raamatukogu ajalooaugud vajavad lappimist!

Õpin Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias. Koostan kursusetööd Viiratsi raamatukogu ajaloost ja tahaksin teema kujundada ka lõputööks. Selleks aga vajan täiendavat informatsiooni.

Viiratsi raamatukogu asutati 1880. aastal Vana-Võidu Raamatukogu Seltsina. 1904. aastal kingiti see Vana-Võidu Muusikaseltsile “Kevade”. 1945. (1946.) aastast oli see Verilaske raamatukogu. Seltsi tegevus toimus enamasti Vana-Võidus.

Säilinud on vähe dokumentaalset tõestust. Tarvis oleks andmeid seltsis olnud inimeste ja nende tegevuse kohta. Kas on säilinud materjale aastatest 1880–1945 või aastatest 1945–1979: peokuulutusi, kutseid, pilte seltsis tegutsenud inimestest ja korraldatud pidudest, materjali raamatukogu kohta, lugejapileteid või mälestusi seltsis olnud inimestest?

Palun võtke ühendust telefonil 439 4167 või isiklikult Viiratsi kaubanduskeskuses juuksur Tiina Tõkkega.

Tiina Tõkke

Õnnitleme sünnipäevalapsi!

Aprillis

1 Erich Põldur	Viiratsist	84
1 Endel Mikk	Jõekülalt	75
2 Alla Korvina	Viiratsist	77
2 Heino Kurik	Saarekülalt	65
4 Selma Orula	Viiratsist	77
5 Aune Moorits	Valmast	65
6 Harald Leikop	Valmast	74
8 Stepan Derešivski	Mähmast	75
9 Maria Jegorkina	Viiratsist	76
10 Elmar Tsääro	Viiratsist	84
12 Alida Hakman	Viiratsist	76
13 Helju Hurmsalu	Viiratsist	81
13 Aleksandra Eomois	Vana-Võidust	75
14 Hellen Lüüs	Viiratsist	75
14 Salme Murd	Ruudikülalt	72
14 Leonid Tapp	Viiratsist	71
15 Eevi Dõnne	Vana-Võidust	73
18 Ella Larm	Vana-Võidust	81
18 Eimi Kanep	Viiratsist	74
19 Laine-Heljo Leiaru	Valmast	78
19 Hilja Võikar	Viiratsist	77
20 Eve Pitke	Viiratsist	71
21 Toivo Taevo	Jõekülalt	73
22 Maimu Siibak	Tänassilmast	81
22 Leida Vanaus	Vasaralt	78
24 Valentina Alonen	Viiratsist	65
25 Raida Zõkova	Tustist	83
25 Salme Kärmas	Mähmast	71
26 Alfred Rebane	Viiratsist	83
26 Eha-Rutt Kurm	Vana-Võidust	73
26 Helmi Luppe	Tänassilmast	72
27 Anton Sild	Valmast	88
27 Anastasia Hingla	Saarekülalt	83
27 Ida Lainas	Kibekülalt	79
28 Niina Naaber	Viiratsist	70
29 Niina Saar	Tustist	78
29 Ülo Maiste	Viiratsist	75
30 Juhan Naar	Uusnast	87
30 Erna Mankin	Tänassilmast	79
30 Riina Lattik	Viiratsist	70

Sündisid

15. veebruaril sündis Eha Nurga ja Leo Saksa perre Viiratsi tütar Tuuli Neidi Saks.

21. veebruaril sündis Tiina Rangi ja Kaspar Juhkamsoo perre Vanavälja külas tütar Lumme Marie Juhkamsoo.

8. märtsil sündis Laura Pinni ja Priit Endersi perre Tõnukülas poeg Daniel Enders.

M Ä L E S T A M E

Anna Riigor

1. 03. 1949 – 25. 02. 2006
Mähma küla

Jekaterina Maksimova

5. 02. 1940 – 18. 03. 2006
Tusti küla

Peeter Kanep

5. 12. 1920 – 24. 03. 2006
Viiratsi alevik

Erna Mankin

30. 04. 1927 – 25. 03. 2006
Tänassilma küla

KAS TUNNED LILLI?

Alles õitsesid aknaklaasil jäänilled. Kohe-kohe pistavad oma sinise nupukese lumekuhila alt välja sinililled. Emadepäevaks on peenrad nartsisse ja tulpe täis. Aasta läbi võib igaks tähtpäevaks lillepoest osta roose, nelke, lilliaid või mis tahes lilli. Toas kasvavad toalilled, metsas metsalilled, aasal aasalilled, mõne tavalise umbrohu õisikutki korjatakse tähtsa ravimtaimena.

Aga kas oled ka lillega kõnelnud, enne kui ta peenralt või aasalt noppisid; või tähele annud, et mõni lill on justnagu kellegi-millegi moodi?

Vanaemal või emal, kes teab-ehk sul endalgi on kindlasti mõni tähtis lilleõis raamatu vahele pistetud ja nõnda alles hoitud koos sõnumiga oma südame

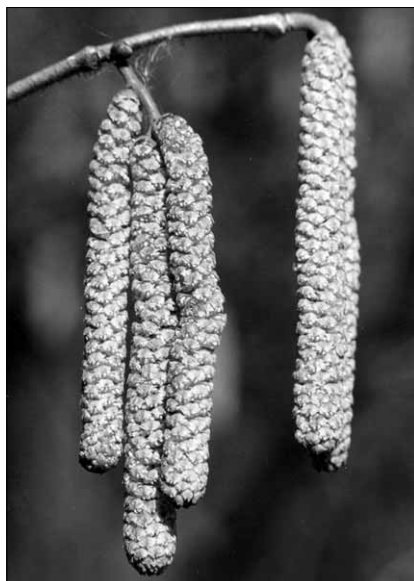
jaoks. Tundub küll, et lilled kõnelevad, vaja ainult seda juttu südamega kuulata ja ka kirja panna. Kui need jutud on veidigi muinasjutulised, sobivad need imehästi Viiratsi valla laste kuuendasse "Viirvalli jutukogumikku".

Niisiis oodatakse lilleainelisi muinasjutte 30. aprilliks Viiratsi Lasteaeda. Need koolilapsed, kelle muinasjutud "Viirvalli" kaante vahele jõuavad, palutakse osalema õpetajate muinasjutulaagrisse Tänavasillma rahvamajja 28. juunil koos õpetaja, ema-isa või sõbraga, et tehtud töö eest autasu vastu võtta, aga ka sajandeid vanu muinasjutte kuulata.

Ilusat kevadet ja ladusat sulge!

Mari Karilaid,

Viiratsi Lasteaia kasvataja

PEETER ARRO fotod

Linnugripi infotelefon on 1676

Põllumajandusministeeriumis töötab linnugripi infotelefon 1676, kuhu saab teatada surnud lindudest ja esitada linnugripi-teemalisi küsimusi.

Telefon on helistajatele tasuta ja avatud tööpäeviti kella 9–18. Väljaspool seda aega saavad inimesed jätta oma küsimused ja teated automaattvastajale või esitada oma küsimus läbi linnugripi infolehekülje www.linnugripp.ee. Massilise lindude suremuse korral tuleks võtta ühendust kas kohaliku veterinaar-keskusega või helistada hädaabinumbri 112.

Infoleheküljel saab linnugripi teemal küsida ka interneti kaudu. Vastatakse kirjalikult.

Liina Lepik,
Põllumajandusministeeriumi
peaspetsialist

Põllumajandusministeerium soovib igapäevaelus lähtuda toiduohutuse põhimõtetest: pesta enne toidu valmistamist käsi, eraldada valmis- ja tooreid tooteid, küpsetada toit korralikult läbi, säilitada

toitu ohutul temperatuuri ning kasutada puhast vett ja värsket toitu.

Toiduohutuse esimene nõue on puhutus. Kuigi enamus mikroorganisme ei põhjusta haigusi, leidub ohtlikke mikroorganisme pinnases, vees, loomades ja inimestes. Need kanduvad edasi kätel, lõikelaudadel ja köögiriistadel ning vähimigi kontakt toiduga võib põhjustada toidust pärinevaid haigusi.

Toores toit, eriti looma- ja linnuliha, mereannid ja nende mahlad võivad sisaldada ohtlikke mikroorganisme, mis võivad kanduda teistele toitudele säilitamise või valmistamise ajal. Samuti on oluline tarvitada toore toidu töötlemisel eraldi köögitarbeid.

Toit tuleb alati küpsetada põhjalikult läbi. Korralik kuumutamine tapab peaaegu kõik ohtlikud mikroorganismid. Uuringud tõestavad, et toidu kuumutamine 70 kraadini tagab selle ohutu tar-

bimise. Eritöötlust vajavad maitsestatud liha, rullsink, suured lihakehad ja lindude lihakehad. Looma- ja linnuliha puhul tuleb jälgida, et leem oleks läbipaistev ja mitte roosakas. Supid ja ühepajatoidud on vaja kuumutada keemiseni, ka soojendamisel on toitu tarvis põhjalikult kuumutada.

Mikroorganismid võivad paljuneda väga kiiresti, kui toitu säilitatakse toatemperatuuril. Ka külmutatuna ei tohi valmis toitu säilitada liiga pikalt.

Seni on linnugripi alamtüüpi H5N1 avastatud Euroopa Liidu seitsmes liikmesriigis. Kõik Eestis võetud lindude gripi analüüsid on olnud negatiivsed. Kauplustes müügil olev linnuliha on läbinud range kontrolli ja on tervisele ohutu.

Anna-Maria Veidemann,
Põllumajandusministeeriumi avalike
suhete osakonna peaspetsialist